जाड्यं बलं सैन्यमङ्गं देहो जलं द्युतिः। गुरुता मण्डले
सत्वं गौरवं मानशालिता। नियहानुग्रहविभूराज-
चिह्नादिलाञ्छनम्। माहात्म्यं मन्त्रगाम्भीर्यं धृति-
र्बुद्ध्यादिशालिता। सामर्थ्यं देहजा शक्तिः शौर्यं
तेजो विनिग्रहे। आशेच्छोक्ता मतिर्धर्मे श्रद्धा, बन्धः
परास्रवः। पानीयपतनं दृष्टिर्जलेऽकस्मात् मज्जनम्।
आधिव्याधी तापमान्द्ये सर्पिण्डः बन्धवः स्मृताः।
सत्यान्तं वणिग्वृत्तिराधानं प्रसवः स्मृतः। दाक्षत्वं
परकर्मोक्तमन्यत् स्पष्टं स्वनामतः। निरूप्याणि यथायोगं
कुलजातिस्वरूपतः। शुभ्योगेक्षणात् सौख्यं पत्युर्धैर्या-
नुसारतः। दारिद्र्यमृतिमान्द्यारिकलिपूक्तो विप-
र्ययः। प्रश्नकालेऽपि सहजं विचार्यं प्रष्टुरिच्छया।
सर्वेषामुपयोगोऽत्र चित्रं यच्छन्ति यच्छनाः"।

सहमरण न० सह मृतेन पत्या सह एकचितारोहणेन
मरणम्। मृतपतिचितारोहणेन तत्सहितमरणे शु०त०
"अङ्गिराः "मृते भर्त्तरि या नारी समारोहेद्धुताशनम्।
साऽरुन्धतीसमाचारा स्वर्गलोके महीयते।
त्रिकोटीकोटयोऽर्द्धकोटी च यानि लोमानि मानवे।
तावन्त्यब्दानि सा स्वर्गे भर्त्तारं याऽनुगच्छति। व्याल-
ग्राही यथा व्यालं बलादुद्धरते बिलात्। तद्वद् भर्त्तार-
मादाय तेनैव सह मोदते। माहकं पैतकञ्चैव यत्र कन्या
प्रदीयते। पुनाति त्रिकुलं नारी भर्त्तारं याऽनुगच्छति।
तत्र सा भर्त्तृपरमा परा परमलालसा। क्रीडते
पतिना सार्द्धं यावदिन्द्राश्चतुर्दश"। "ब्रह्मघ्नो वा
कृतघ्नो वा मित्रघ्नो वापि यो नरः। तं पुनाति च सा
नारी इत्याङ्गिरसभाषितम्। साध्वीनामेव नारीणाम-
ग्निप्रपतनादृते। नान्यो धर्मो हि विज्ञेयो मृते
भर्त्तरि कर्हिचित्" "या नारीत्युपदानात् सहमरणा-
भावपक्षोऽपि सूचितः नान्यो धर्म इति तु सह-
मरणस्तुत्यर्थम्। तथाच विष्णुः "मृते भर्त्तरि
ब्रह्मचर्य्यं तदन्वारोहणं वा" इति। ब्रह्मचर्य्यं मैथु-
नवर्जनं ताम्बूलादिवर्जनञ्च यथा प्रचेताः "ताम्बू-
लाभ्यञ्जनञ्चैव कांस्यपात्रे च भोजनम्। यतिश्च ब्रह्म-
चारी च विधवा च विवर्जयेत्" स्मृतिः "एकाहारः
सदा कार्य्यो न द्वितीयः कदाचन। पर्य्यङ्कशायिनी
नारी विधवा पातयेत् पतिम्। गन्धद्रव्यस्य सम्भोगो
नैव कार्य्यस्तथा पुनः। तर्पणं प्रत्यहं कार्य्यं भर्तृ-
स्निग्धजनोदकैः"। एतत् तर्पणं पुत्रपौत्राद्युपाधिविषय-
मिति मदनपारिजातः। "वैशाखे कार्त्तिके माघे वि-
शेषनियमञ्चरेत्। स्नानं दानं तीर्थयात्रां विष्णोर्नाम-
ग्रहं सुधः"। तत्र साध्वीमाह हारीतः। आर्त्तास्तै
सुदिता दृष्टे प्रोषिता मलिना कृशा। मृते म्रियेत
या पत्यौ साध्वी ज्ञेया पतिव्रता" इति छन्दोगपरिशि-
ष्टीयमिति कल्पतरुः। साध्वीप्रसादेन लोकधारण-
मयाह मत्स्यपु० "तस्मात् साध्व्यः स्त्रियः पूज्याः सततं
देववज्जनैः। तासां रोषात् प्रसादेन धार्य्यते च जग
त्त्रयम्"। महाभारते "अवमत्य च याः पूर्वं पतिं
दुष्टेन चेतसा। वर्त्तन्ते यास्तु सततं भर्त्तॄणां प्रति-
कूलतः। भर्त्तुरनुमरणं काले याः कुर्वन्ति तथाविधाः।
कस्मात् क्रोधात् भयान् मोहात् सर्वाः पूता भवन्ति ताः"।
अत्र चैहिकब्रह्मघ्नपतेर्दाहनिषेधात् जन्मान्तरीयतत्-
पापवत्त एव सहमरणेनोद्धारः" शु०त०। ब्रह्मपु०। "देशा-
न्तरमृते पत्यौ साध्वी तत्पादुकाद्वयम्। निधायोरसि
संयुक्ता प्रविशेज्जातवेदसम्। ऋग्वेदवादात् साध्वी स्त्री
न भवेदात्मघातिनी। ब्रह्मघ्नायोचे निहते तु श्राद्धं
प्राप्नोति शास्त्रवत्"। ऋग्वेदवादात् "इमा नारीर-
विधवाः" इत्यादिमन्त्रात्। हरहजारदीये "बालापत्याश्च
गर्भिण्यो सुहृदृष्टतवस्तथा। रजस्वला राजसुते!
नारोहन्ति चितां शुभे!" राजसुते! इति सगरमातुः
सम्बोधनम्। हरहस्मृतिः "बालसम्बर्द्धनं त्यक्त्वा बाला
पत्या न गच्छति। रजस्वला सूतिका च रक्षेद् गर्भञ्च
गर्भिणी। एवमन्यतरेद् बालसम्बर्द्धनं स्यात्तदा तस्या
अप्यधिकारः। व्यासः "दिनैकगम्यदेशस्था साध्वी चेद्
कृतनिर्णया। न दहेद् स्वामिनं तस्या यावदागमनं भ-
वेत्। भविष्यपुराणे "हतोयेऽङ्गि पदक्षाया मृते भर्त्तरि
वै द्विजाः। तस्यानुमरणार्थाय स्थापयेदेकरात्रकम्"।
तस्य भर्त्तुः। तथा "एकां चितां समासाद्य भर्त्तारं यानु-
गच्छति। तद्भर्त्तुर्यः क्रियाकर्त्ता स तस्याश्च क्रियाचरेत्।
एतच्च पिण्डदानम्"। "एवञ्च अङ्गिरोब्रह्मपुराणवचना-
लोचनया ब्राह्मणादिसकलभार्य्याणां स्वगतभर्तृगत-
कलविशेषार्थिनीनां गर्भवतीबालाऽपत्यादिव्यतिरिक्तानां
सहमरणानुमरणयोरधिकारः न चात्र योगसिद्धकरण-
विरोधात् सहस्रितफलसिद्धिरिति वाच्यम्। योगसि-
द्धाधिकरणे हि "यः पुत्रकामो यः पशुकाम" इत्यादिना
यज्ञक्रतूनुपक्रम्य "एकस्मै वा कामायान्ये यज्ञक्रतव आ-
हियन्ते सर्वेभ्यो दर्शपौर्णमासौ" इत्युक्तं तत्र तत्तद्विधि-